

Mobilisering av familjens kraft och möjlighet utifrån ett systemiskt förhållningssätt

En dag med Katarina Fagerström

I mitten av november träffades ett åttiotal socialarbetare på Ersta konferens på söders höjder i Stockholm för att lyssna på Katarina Fagerström. Det var ytterst få som inte stannade hela dagen vilket är ett gott betyg på intressant innehåll och en engagerande föreläsare. Katarina är socialarbetare och familjeterapeut sedan 80-talet och har under perioden 2017-2022 varit med i ett riksomfattande projekt med målet att utveckla det systemiska tänkandet och ett systemiskt arbetssätt inom Socialtjänsten i Finland. Hon är själv baserad i Borgå, en mindre stad utanför Helsingfors. Där arbetar hon idag med sitt team inom Barnskyddet. Inspiration fick de i starten från Hackney i London som var del i ett EU-projekt om "Systemic Social Work". En ambition var att komma åter till grunden för socialt arbete som bl a innebar en önskan om tid till fler möten och mindre pappersarbete. Det finns beskrivet i boken *Social Work Reclaimed*. Här fanns också en modell för teamarbetet i det systemiska mötet som beskrivs nedan. I Finland finns också lagstadgat att man har rätt till eftervård vid placering från 18-25 år, dvs Socialtjänsten finns kvar som ansvariga för de barn som varit i samhällets vård. Något som skulle behövas i vårt land också.

Implementeringen

Vid alla projekt speciellt dem som är bestämda "uppifrån" kan implementeringen vara en stor utmaning. Katarina var, som jag förstod det, en central person och en viktig eldsjäl i detta projekt. Hon utbildade par bestående av en socialarbetare och en familjeterapeut från hela Finland i modellen vilka i sin tur skulle utbilda sina kollegor i de olika regionerna (14 stycken så kallade Välfärdsområden i Finland). Det fungerade olika väl beroende på det intresse och stöd som fanns lokalt. Ett problem var också personalomsättningen som liknar den vi har i Sverige. En intressant iakttagelse var att utredargrupperna var mindre intresserade och motiverade till detta nytänkande jämfört med

öppenvårdgrupperna. Det är ingen färdig eller detaljstyrd modell man försökte "sälja" utan den kan anpassas till olika sammanhang. I grunden finns dock tre måsten:

Systemiska Team

En socialarbetare från teamet leder mötet

Socialarbetarkollegorna presenterar sitt ärende och vad de vill ha hjälp med

En koordinator från teamet fungerar som sekreterare

Familjeterapeut och övriga teammedlemmar inklusive klienter fungerar som reflekterande team

Systemiska veckomöten

Möte en gång i veckan när teamet hinner diskutera klienternas situation enligt trafikljusmodellen

Rött – Oklar handlingsplan, ofta kaos och snabbt föränderliga situationer

Gult – Inget akut, men inte helt klart hur arbetet löper

Grönt – Klar handlingsplan och arbetet löper som planerat

Till veckomötet visar det sig att teamen fungerar olika. I 26% av fallen är klienterna regelmässigt inbjudna att delta, i 70% bjuds de in ibland och i 4% sker det aldrig.

Systemiskt klientarbete

I det fortsatta arbetet fick man inspiration från olika håll som Maturanas Domänteori, Munros riskbedömning, Tre Hus-modellen, Single session, Omers Non Violence, Reflekterande processer, Narrativa metoder etc. Det här är sådant som Katarina och teamet i Borgå tagit till sig. I andra team kan man förstås utgå från annat Det viktiga är att man håller team-mötena regelbundet med eller utan inbjudna klienter och andra "samarbetskompaner" för att uttrycka det på kärnfull finlandssvenska. Hon nämnde också att barnets delaktighet och närvaro vid mötena behöver utvecklas med kreativa tankar och arbets sätt.

Framtiden

Ungefär halvvägs in i projektet gjordes en utvärdering på ett litet begränsat urval. Den gav inget svar på vilken skillnad den nya modellen gjorde. Katarina är kritisk till att den gjordes så tidigt och hur den gjordes. Hon var själv intresserad av att doktorera men gav upp det och ville hellre återgå till det kliniska arbetet. Hon beskriver klyftan mellan den akademiska världen som inte är intresserade av systemiskt tänkande och de socialarbetare som arbetar med praktiken. Senare har en annan undersökning om orsaker till att socialarbetare stannar kvar i barnskyddet visat att 59% uppger att det beror på det systemiska arbets sättet!

Hur det kommer att gå med modellens fortlevnad och utveckling är osäkert nu när projektet avslutas. Katarina har valt att fokusera på arbetet i sin hemstad Borgå och hålla lågan för ett systemiskt arbete brinnande där. Då hon presenterade sina kollegor med namn på en bild för oss blev hon djupt berörd antagligen av stolthet och tacksamhet. Det är sådant sammanhang som behövs för att orka driva saker vidare, att fortsätta vara kreativa i tider av begränsningar för att låna ett uttryck från Jim Wilson.

Bengt Weine, Marelds konsulnätverk